

GRIEKSE EN ROMEINSE SAGEN

GUSTAV SCHWAB

Deel 6

THEBAANSE OORLOGEN

De Thebaanse oorlogen

178	Polyneikes en Tydeus bij Adrastos	187	Antigone en Kreon
179	De Zeven tegen Thebe	188	Haimon en Antigone
181	Het beleg van Thebe	189	Kreons straf
182	Menoikeus	190	De Argivische helden worden be-
graven
183	De bestorming van de stad	190	De Epigonen
184	De tweekamp der broeders	191	Alkmaion en de halsketting
186	Kreons besluit		

DE THEBAANSE OORLOGEN

POLYNEIKES EN TYDEUS BIJ ADRASTOS

Adrastos, de zoon van Talaos, koning van Argos, had vijf kinderen waaronder twee mooie dochters, Argeia en Deïpyle. Omtrent hun lot had hij een merkwaardige orakelspreuk gekregen. Hij zou hen ten huwelijk geven aan een leeuw en een ever. Vergeefs dacht de koning na over de betekenis die deze duistere woorden konden hebben en toen de meisjes groot waren wilde hij hen zo uithuwelijken dat de onrustbarende voorspelling nimmer zou kunnen uitkomen.

Toen klopten toevallig twee vluchtelingen tegelijk aan de poorten van Argos. De ene was Polyneikes, die door zijn broer Eteokles uit Thebe was verjaagd en de andere was Tydeus, de zoon van Oineus en Periboia, een stiefbroer van Meleagros en Deianeira, die uit Kalydon was gevlucht waar hij tijdens een jacht onopzettelijk een bloedverwant had gedood. Beide vluchtelingen ontmoetten elkaar voor het koninklijke paleis van Argos. In het duister van de nacht hielden ze elkaar voor vijanden en raakten ze verward in een handgemeen. Adrastos hoorde het wapengekletter en scheidde de strijdenden. Toen nu de helden, die net met elkaar hadden gestreden, aan weerszijden van hem stonden, schrok de koning, want van het schild van Polyneikes staarde hem een leeuwekop aan en van dat van Tydeus de kop van een everzwijn. Polyneikes droeg dat wapen op zijn schild ter ere van Herakles, de andere had de ever als wapen gekozen ter herinnering aan Meleagros en de jacht op het Kalydonische everzwijn. Adrastos begreep nu de zin van die duistere orakelspreuk en de vluchtelingen werden zijn schoonzoons. Polyneikes verwierf de hand van de oudste dochter Argeia. Haar jongere zuster Deïpyle werd aan Tydeus uitgehuwelijkt. Adrastos gaf beiden de plechtige belofte hen hun vaderland, waaruit ze waren verdreven, terug te veroveren.

Besloten werd eerst de veldtocht tegen Thebe te ondernemen en Adrastos bracht zijn helden bijeen. Dat waren zeven vorsten, hij zelf inbegrepen, met zeven scharen. Hun namen waren Adrastos, Polyneikes, Tydeus en daarbij kwamen Amphiaraios en Kapaneus, de eerste was een zwager van Adrastos, de andere een neef; ten slotte nog twee broers, Hippomedon en Parthenopaios. Maar Amphiaraios, de zwager van de koning en eens lange tijd zijn vijand, was een profeet en hij voorzag de rampzalige afloop van de veldtocht. Na vergeefs geprobeerd te hebben Adrastos en de andere helden van hun voornemen af te brengen, zocht hij een schuilplaats op die alleen zijn vrouw Eriphyle, de zuster van koning Adrastos, bekend was en verborg zich daar. Lange tijd zochten de helden vergeefs naar hem, want Adrastos dorst niet zonder hem, die hij het oog van zijn leger placht te noemen, de veldtocht te ondernemen. Nu had Polyneikes op zijn vlucht uit Thebe de halsketting en de sluier meegenomen, de ongeluk brengende geschenken, die Aphrodite aan Harmonia had gegeven bij haar huwelijk met Kadmos, de stichter van Thebe, en die ieder die ze

droeg in het ongeluk stortten. Deze geschenken hadden ook Harmonia, Semele, de moeder van Bakchos en Iokaste te gronde gericht.* Ten slotte waren ze in het bezit gekomen van Argeia, de vrouw van Polyneikes, die besloot met de halsketting Eriphyle om te kopen opdat zij hem en zijn medestrijders de verblijfplaats van haar man zou verraden. Al heel lang benijdde Eriphyle haar nicht om het schitterende sieraad dat de vreemdeling haar had geschonken. Toen ze nu de fonkelende edelstenen in de gouden ketting zag kon ze de verleiding niet weerstaan. Ze beduidde Polyneikes haar te volgen en bracht hem naar Amphiaraios' schuilplaats. Deze kon zich moeilijk aan de veldtocht onttrekken omdat hij vroeger Adrastos had beloofd bij iedere onenigheid met zijn zwager de beslissing aan zijn echtgenote over te laten. Op die voorwaarde had hij Adrastos' zuster als vrouw gekregen. Hij trok zijn wapenrusting aan en bracht zijn krijgers bijeen. Voor hij echter uittrok riep hij zijn zoon Alkmaion bij zich en verplichtte hem met een heilige eed hem na zijn dood op zijn trouweloze moeder te wreken.

DE ZEVEN TEGEN THEBE

Ook de andere helden maakten zich gereed en weldra had Adrastos een geweldig leger bijeen dat, in zeven legerscharen ingedeeld en door zeven helden aangevoerd, vol hoop de stad van Argos verliet. Maar reeds op de heenweg trof hen het eerste ongeluk. Ze hadden het woud van Nemea bereikt waar alle bronnen, stromen en meren waren opgedroogd. De hitte van de dag veroorzaakte een kwellende dorst. Pantser en schilden werden hun te zwaar. Het stof prikkelde de uitdrogende kelen. Zelfs bij de paarden verdroogden het schuim op de bek. Terwijl Adrastos met enkele krijgers vergeefs het bos doorzocht naar een bron, stuitten ze op een treurende vrouw van zeldzame schoonheid die, met een jongetje aan de borst, haveloos gekleed maar met een koninklijke houding in de schaduw van een boom zat. De verraste koning meende een bosnimf voor zich te hebben. Hij wierp zich voor haar op de knieën en smeekte haar om redding uit de nood. Maar de vrouw antwoordde met neergeslagen ogen: 'Vreemdeling, ik ben geen godin. U mag, naar uw schitterende uiterlijk te oordelen, van de goden afstammen, het enig bovenmenselijke aan mij is misschien het leed dat ik te dragen heb, want dat is meer dan stervelingen meestal krijgen opgelegd. Ik ben Hypsipyle, eens koningin der Amazonen op Lemnos,** de dochter van de glorierijke Thoas. Ik ben nu, nadat ik door zeerovers ontvoerd en verkocht werd, de gevangene en de slavin van koning Lykourgos van Nemea. Dit jongetje is niet mijn eigen kind. Hij is van Opheltos, de zoon van mijn heer en ik ben zijn verzorgster. Maar wat u van mij verlangt zal ik u graag verschaffen. Slechts één enkele bron in deze eenzaamheid geeft nog water en de geheime toegang daartoe kent niemand beter dan ik. Hij is gul genoeg om uw gehele leger te verkwikken. Volg mij!'

* Zie noot op pag. 29.

** Zie pag. 81 e.v.

De vrouw stond op, legde de zuigeling in het gras en bracht hem met een wiegeliel in slaap. De helden riepen hun metgezellen en nu volgde het gehele leger Hypsipyle's spoor dat door dicht struikgewas voerde. Weldra kwamen ze bij een rotskloof waaruit fijne waterdeeltjes opstegen. Tegelijk hoorden ze het gedruis van een flinke waterval. 'Water!' klonk het verheugd en 'Water, water!' herhaalde het gehele leger. Allen wierpen zich neer aan de oever van het water en genoten met diepe teugen van het lang ontbeerde vocht. Weldra vonden ze ook een pad door het bos waarlangs de paarden het water konden bereiken om hun dorst te lessen.

Toen allen zich hadden verkwikt leidde Hypsipyle Adrastos en zijn helden, op eerbiedwaardige afstand door het leger gevolgd, terug naar de brede weg waar ze met haar pleegkind onder een boom hadden gezeten. Maar nog voor ze bij die plek waren gekomen, hoorde de vrouw in de verte een klaaglijk geklammer dat haar begeleiders ontging. Hypsipyle was zelf moeder van grote en kleine kinderen die ze bij haar ontvoering in Lemnos had moeten achterlaten. Nu had ze haar moederliefde op die zuigeling gericht. Een angstig voor gevoel maakte zich van haar meester. Ze snelde vooruit. Maar o wee, de kleine was verdwenen en ze hoorde ook zijn stemmetje niet meer. Toen ze om zich heen keek werd alles haar duidelijk. Want niet ver van de boom lag een afzichtelijke slang ineengerold met de kop op de gezwollen buik. Hypsipyle gaf een schreeuw van ontzetting en de helden snelden naderbij. De eerste die de draak zag was Hippomedon. Onmiddellijk slingerde hij een rotsblok naar het monster. Maar de gepantserde rug ving het blok op alsof het een handvol zand was. Nu wierp Hippomedon zijn speer en die miste zijn doel niet. Hij drong in de muil van de slang en de spits kwam bij de kam weer naar buiten. Het ondiep draaide als een tol in de rondte en blies ten slotte sissend zijn laatste adem uit.

Pas toen de slang gedood was dorst de arme Hypsipyle naar sporen van het kind te zoeken; ze vond rond de plaats van het ongeluk het gras rood geverfd door bloed en ontdekte ten leste ook het naakte gebeente van het kindje. Vertwijfeld verzamelde ze de resten in haar schoot en overhandigde ze aan de helden. Deze begroeven de resten plechtig en stichtten te zijner ere de heilige Nemeïsche Spelen. Onder de naam Archemoros, wat vroegvoltooid* betekent, werd hij door hen aanvankelijk als halfgod vereerd.

Hypsipyle werd door de moeder van het kind, Eurydike, in een gevangenis geworpen en haar stond een verschrikkelijke dood te wachten. Het geluk wilde dat de oudste zoons van Hypsipyle hun moeder wisten te bevrijden.

* Of noodlotsleider, de leider naar de dood, want de ziener Amphiaraos, die de rampzalige afloop van de veldtocht had voorspeld, zag in het treurige lot van het jongetje een teken van zijn eigen noodlot en dat van de andere helden aangekondigd. Daarom gaf hij het kind de bovenvermelde naam.

HET BELEG VAN THEBE

'Daar hebben jullie een voorteken hoe de veldtocht zal eindigen!' zei de ziener Amphiaraos somber. Maar alle anderen dachten aan het doden van de slang en zagen dat als een gunstig voorteken. En allen waren welgemoed. Het sombere gezucht van de ongeluksprofeet werd niet gehoord en de tocht ging verder. Het duurde niet lang meer of het leger der Argivers stond voor de muren van Thebe.

In de stad had Eteokles met zijn oom Kreon alle voorbereidingen voor een hardnekkige verdediging getroffen en hij sprak tot de verzamelde burgers: 'Bedenk, medeburgers, wat u uw vaderstad verschuldigd bent. U allen, van jongeling tot man, moet u voor haar inzetten, voor de altaren van onze goden, voor uw vader, vrouw en kinderen en voor uw vrije grond! Bezet de schansen, beman de torens met uw schiettuig, bewaak iedere ingang zorgvuldig en vrees niet het aantal van de vijand! Buiten sluipen mijn boodschappers rond en ik weet dat ze mij nauwkeurig op de hoogte zullen brengen. Naar hetgeen zij melden zal ik handelen!'

Onderwijl stond Antigone op de hoogste tinne van het paleis naast een bejaard wapendrager van haar grootvader Laios. Ze was na de dood van haar vader niet lang onder de liefdevolle bescherming van koning Theseus in Athene gebleven, maar met haar zuster Ismene naar Thebe teruggekeerd. Ze wilde het lot van haar broer en haar vaderstad delen. Daar was ze door vorst Kreon en haar broer Eteokles met open armen ontvangen, want die zagen in haar een vrijwillig gijzelaar en een welkom bemiddelaarster. Rondom op de velden, langs de oever van de Ismenos en rond de van oudsher beroemde bron Dirke had het machtige leger zijn kamp opgeslagen. Het had zich juist in beweging gezet. Het ganse terrein schitterde van de glans der prachtige wapenrustingen. Grote massa's voetvolk en ruitrij verdrongen zich bij de poorten van de belegerde stad.

Antigone schrok toen ze dat zag. De grijsaard echter stelde haar gerust: 'Onze muren zijn hoog en sterk, onze eiken poorten zijn met zware ijzeren grendels verankerd. Binnen biedt de stad alle bescherming en moedige krijgers verdedigen haar.' Daarna gaf hij het meisje antwoord op haar vragen naar de beroemde aanvoerders. 'Die daar met die schitterende helm is vorst Hippomedon! Verder naar rechts, die in de wapenrusting van een halve barbaar, is Tydeus, de zwager van uw broer.'

'Wie is die jonge held daarginds?' vroeg het meisje vervolgens. 'Dat is Parthenopaios,' antwoordde haar de oude, 'de zoon van Atalante, de vriendin van Artemis. Maar ziet u die twee helden daar bij het graf van de dochters van Niobe? De oudste is Adrastos, de aanvoerder van het gehele leger, de jongere, kent u die?'

'Ik zie,' riep Antigone, 'alleen zijn borst en de omtrek van zijn lichaam en toch herken ik hem. Het is mijn broer Polyneikes! O, kon ik maar met de wolken vliegen en bij hem zijn en mijn armen om zijn hals slaan! Maar wie is dat daar, die een witte wagen ment?' - 'Dat is,' antwoordde de grijsaard, 'de ziener Amphiaraos. Maar ziet u de held die langs de muren loopt om zorgvuldig de plaatsen te onderzoeken die voor bestorming in aanmerking komen? Dat is de overmoedige Kapaneus die onze stad heeft gehoond en u als slavin naar de wateren van Lerna wil voeren!' Antigone verbleekte en wendde zich af. De grijsaard nam haar bij de hand en leidde haar naar beneden.

MENOIKEUS

Intussen hielden Kreon en Eteokles krijgsraad. Bij elk van de zeven poorten van Thebe plaatsten ze een aanvoerder. Toch wilden ze voor de slag begon ook de tekens van de vogelwielarij onderzoeken die de afloop van de strijd moesten voorspellen. Nu leefde er onder de Thebanen, zoals uit de geschiedenis van Oidipous bekend is, de ziener Teiresias, de zoon van Eueres en de nimf Chariklo. Hij was als jongeling door de godin Athena met blindheid geslagen. Zijn moeder Chariklo had haar vriendin gesmeekt hem het licht in zijn ogen terug te geven, maar dat ging Athena's macht te boven. Maar in plaats daarvan scherpte ze zijn gehoor zodat hij de stemmen van de vogels kon verstaan. Vanaf dat moment was hij de vogelwielenaar van de stad.

Naar deze reeds hoogbejaarde ziener zond Kreon zijn jongste zoon Menoikeus om hem naar het paleis te brengen. Op wankelende benen, geleid door zijn dochter Manto en een jongen, verscheen de oude kort daarop voor Kreon. De koning drong er bij hem op aan te openbaren wat de vogels over het lot van de stad verkondigden. Teiresias bleef geruime tijd zwijgen. Ten slotte zei hij treurig: 'De zonen van Oidipous hebben zwaar tegen hun vader gezondigd. Zij brengen bittere ellende over het Thebaanse land. Argivers en Thebanen zullen elkaar vermoorden, de zonen van de een zullen door de hand van die van de ander vallen. Er is slechts een manier om de stad te redden, maar die wil ik u niet openbaren. Vaarwel!' Hij wendde zich af en wilde gaan, maar Kreon smeekte net zo lang tot hij bleef. 'U wilt het toch horen?' vroeg de ziener op ernstige toon. 'Zo zij het dan! Maar zeg mij eerst, waar is uw zoon Menoikeus die mij hierheen bracht?' - 'Hij staat naast mij,' antwoordde Kreon. 'Nu, laat hem vluchten, zo ver hij kan!' zei de grijsaard. 'Waarom?' vroeg Kreon. 'Menoikeus is de zoon van zijn vader. Hij kan zwijgen als het moet en hij zal graag horen wat ons redden kan.'

'Dan hoor wat ik uit de vlucht der vogels heb opgemaakt,' zei Teiresias. 'Het heil komt, maar over een zware drempel. De jongste van het draketandenzaad moet vallen. Alleen onder die voorwaarde zal de zege u toevallen!' - 'Wee mij!' riep Kreon, 'wat beduiden die woorden?' - 'Dat de jongste kleinzoon van Kadmos moet sterven als de stad gered wil worden!' - 'Je verlangt de dood van mijn zoon Menoikeus?' stoof de vorst verontwaardigd op. 'Scheer je weg! Ik heb je zienerspreuk niet nodig!'

'Blijft de waarheid niet de waarheid, ook als ze u lijden doet?' vroeg Teiresias ernstig. Nu wierp Kreon zich voor hem neer, omklemde zijn knieën en smeekte de blinde profeet zijn uitspraak terug te nemen. Maar de ziener bleef onverbiddelijk. 'Aan die voorwaarde is niet te tornen,' sprak hij. 'Bij de Dirkebron, waar eens de draak huisde, moet hij zijn bloed in een offerdood vergieten, dan zult u de aarde tot vriendin hebben, als zij voor het mensenbloed, dat zij eens Kadmos uit de draketanden omhoog zond, weer verwant mensenbloed heeft teruggekegen. Wanneer deze jongeling zich voor zijn stad opoffert, zal hij haar redder zijn. Kies, Kreon, welk lot u wilt.'

Met die woorden ging de waarzegger aan de hand van zijn dochter heen. Kreon stond in gedachten verzonken. Ten slotte riep hij vol vrees: 'Hoe gaarne zou ik zelf voor mijn vaderland sterven! Maar jou, mijn kind, zou ik moeten offeren? Vlucht,

mijn jongen, vlucht zo ver je voeten je willen dragen uit dit vervloekte land! Ga over Delphi, Aitolia, Thesprotia naar het heiligdom Dodona. Verberg je daar onder de bescherming van het orakel!' - 'Graag!' zei Menoikeus met een schittering in zijn ogen. 'Ik zal de weg zeker vinden.'

Dat stelde Kreon gerust en hij snelde naar zijn post. De jongen echter wierp zich op de grond en bad vurig tot de goden. 'Vergeef mij, hemelingen, mijn leugen. Vergeef mij dat ik mijn oude vader met gelogen woorden heb gerustgesteld! Wat een lafaard zou ik zijn als ik mijn vaderland verried waaraan ik mijn leven dank! Hoor en aanvaard daarom mijn eed, goden! Ik wil mijn vaderland met mijn dood redden! Ik zal mij van de muur in de diepe, donkere kloof van de draak storten en zo, zoals de ziener heeft aangekondigd, het land verlossen.'

Blijmoedig sprong de jongen overeind en snelde naar de muren. Hij klom naar de hoogste plaats op de burchtmuur, overzag met een blik de slagorde van de vijandelijke scharen en sprak een plechtige vervloeking over hen uit. Toen trok hij een dolk die hij onder zijn gewaad had verborgen, doorstak zichzelf en stortte naar beneden. Zijn lichaam bleef verbrijzeld aan de rand van de Dirkebron liggen.

DE BESTORMING VAN DE STAD

De orakelspreuk was vervuld. Kreon onderdrukte zijn verdriet. Eteokles deelde de zeven verdedigers van de poorten zeven scharen toe om de muren, overal waar ze aangevallen werden, met mensenlichamen af te schermen. Ook het leger van de Argivers brak nu op en de bestorming van de muren begon. Het krijgsgesang weerklonk en zowel in het vijandelijke leger als op de muren van de Thebanen schetterden de trompetten. Eerst leidde Parthenopaios, de zoon van de jageres Atalante, zijn mannen schild aan schild tegen een van de poorten. Op het veld van zijn schild was afgebeeld hoe zijn moeder een Aitolische ever met een pijl neerlegde. Tegen een tweede poort trok met offerdieren op zijn wagen de priesterlijke ziener Amphiaraios op; hij droeg een schild dat niet van een wapen of andere versierselen was voorzien. Op de derde poort rukte Hippomedon aan; op zijn schild was de honderdogige Argos te zien die de door Hera in een koe veranderde Io bewaakt. Naar de vierde poort leidde Tydeus, die een ruige leeuwepelt in zijn schild voerde, zijn scharen en gebaarde wild met een fakkel in zijn rechterhand. De verdreven koning Polyneikes voerde de stormloop op de vijfde poort uit; op zijn schild was een span wild steigende paarden afgebeeld. De aanval op de zesde poort leidde Kapaneus die zichzelf in staat achtte het tegen Ares op te nemen; op de ijzeren rug van zijn schild was een Gigant afgebeeld die een gehele uit de grond gerukte stad op zijn schouders torste. Op de zevende en laatste poort richtte zich Adrastos, de koning der Argivers. Op het veld van zijn schild waren honderd slangen afgebeeld die in hun muil Thebaanse kinderen wegdroegen.

Toen ze voldoende dicht genaderd waren werd de strijd geopend met slingers en daarna volgden de pijlen en de speren. De eerste aanval werd door de Thebanen zo fel afgeslagen dat de scharen der Argivers zich moesten terugtrekken. Toen riepen

Tydeus en Polyneikes: 'Storm met vereende krachten op de poorten in, voetvolk, ruitrij, wagenmenners, allen tegelijk!' Deze kreet, die snel door het gehele leger werd overgenomen, blies de Argivers nieuwe moed in. De stormloop begon met nog grotere kracht dan de eerste, maar verliep niet gunstiger. Met bebloede koppen zakten de bestormers aan de voeten van de verdedigers ineen en hele rijen aanvallers liepen onder de muren het leven.

Toen stormde de Arkadiër Parthenopaios als een stormwind op zijn poort af en riep om vuur en bijlen om hem open te breken. De Thebaan Periklymenos, die op de muur zijn post had, zag die inspanningen, rukte van de muren een stuk van de ijzeren borstwering zo groot als een wagenlast en verpletterde daarmee de bestormers. Bij de vierde poort ging Tydeus als een draak tekeer. Hij schudde zijn hoofd onder de wuivende helmpluim en zijn schild dreunde van de slagen. Hij slingerde zijn lans omhoog naar de muur en zijn schilddragers wierpen een hagel van speren naar de borstwering zodat de Thebanen achteruit moesten. Op dat moment verscheen Eteokles die bevel gaf terug te keren naar de tinnen. Zo snelde hij van poort naar poort. Toen stuitte hij op de razende Kapaneus die een ladder aandroeg en pochend riep dat zelfs de bliksem van de godenkoning er hem niet van kon afhouden om de grondvesten van de veroverde stad te vernietigen. Hij zette de ladder tegen de muur en beklom gedekt door zijn schild onder een regen van stenen naar boven. Maar Zeus zelf belastte er zich mee om hem voor die heiligschennende woorden te straffen en trof hem, toen hij al over de borstwering klauterde, met zijn bliksem. Het was een slag die de aarde deed dreunen. Zijn afgerukte ledematen vlogen alle kanten op en zijn in brand geraakte haren vlamden tegen de hemel.

Koning Adrastos maakte uit dat teken op dat zijn plan de godenvader niet gunstig gezind was. Hij leidde zijn scharen uit de walgracht en trok zich met hen terug. De Thebanen deden te voet en met wagens een uitval toen ze het geluk brengende teken herkenden dat Zeus hun had gezonden. Het voetvolk stortte zich op de Argivische legerscharen, wagens ramden wagens, de zege was voor de Thebanen en eerst nadat ze de vijand een heel eind hadden achtervolgd, keerden ze binnen hun muren terug.

DE TWEEKAMP DER BROEDERS

Zo eindigde de stormloop tegen de stad Thebe. Toen Kreon en Eteokles met de hunnen in de stad waren teruggekeerd, hergroepeerde het leger der Argivers zich en trok opnieuw op tegen de stad. Toen nam koning Eteokles een groots besluit. Hij zond een heraut naar het vijandige leger dat weer rond de muren van Thebe lag en liet om een wapenstilstand vragen. Toen riep hij vanaf het hoogste punt van de burcht zijn eigen scharen en die van de Argivers met luide stem toe: 'Belegers en verdedigers van Thebe, zet toch niet uw leven op het spel, jullie voor Polyneikes en jullie anderen voor mij, zijn broer! Laat mij die strijd uitvechten en laat mij het tegen mijn broer Polyneikes opnemen. Overwin ik hem, dan blijf ik de heerser van Thebe; val ik door zijn hand, dan is de scepter voor hem en kunnen jullie Argivers naar je vaderland terug zonder voor deze muren jullie leven nutteloos te offeren.'

Uit de rijen der Argivers kwam nu Polyneikes naar voren en riep naar de burcht omhoog dat hij het voorstel van zijn broer wilde aannemen. Van alle kanten kwam bijval. Er werd een overeenkomst gesloten die met de eed der aanvoerders werd bekrachtigd.

Eer de noodlottige strijd begon brachten de zieners uit beide kampen offers om uit de vormen der offervlammen de afloop van de strijd te lezen. Het teken was dubbelzinnig; het scheen voor beiden zege of ondergang aan te kondigen. Toen hief Polyneikes zijn handen smekend omhoog, wendde zijn hoofd in de richting van het land van de Argivers en bad: 'Hera, gebiedster over Argos, uit uw land heb ik mijn vrouw genomen, in uw land woon ik; laat uw onderdaan in het gevecht zegevieren!' In het andere kamp keerde Eteokles zich tot de tempel van Athena in Thebe: 'Geef, o dochter van Zeus,' smeekte hij, 'dat ik de lans zegevierend gebruik!'

Bij de laatste woorden schetterden de trompetten, het teken voor de bloedige strijd en de broers stormden wild op elkaar af. De speren suisdens langs elkaar en ketsten op de schilden af. Ook de lansen waarmee ze elkaar nu te lijf gingen stuitten op de schilden af. Bij het zien van die verbitterde strijd brak de toeschouwers het zweet uit. Ten slotte maakte Eteokles een fout. Toen hij bij een uitval een steen, die hem in de weg lag, met zijn rechterschoen opzij schopte kwam zijn been onder het schild bloot. Polyneikes zag dat en stootte zijn lans in het scheenbeen van zijn broer. Het leger der Argivers juichte bij die stoot en zag daar al de beslissing in. Maar tijdens die stoot had de gewonde, die geen ogenblik zijn bezinning verloor, een schouder van zijn tegenstander ongedekt gezien en daar boorde hij zijn spies in. Eteokles week achteruit, greep een steen en brak daarmee de lans van zijn tegenstander. De strijd was nog onbeslist en beiden waren van hun steekwapen beroofd. Beiden grepen nu naar het zwaard en drongen dicht op elkaar in. De schilden sloegen tegen elkaar en de zwaardslagen weergalmden. Toen herinnerde Eteokles zich een kunstgreep die hij in Thessalia had geleerd. Hij wisselde plotseling van plaats, trok zich op zijn linkervoet naar achteren terug, dekte zijn onderlichaam, plaatste zijn rechterschoen naar voren en stak zijn broer, die op de veranderde houding van zijn tegenstander niet verdacht was, midden in het lichaam. Met een van pijn vertrokken geelachtige zachte Polyneikes ineen. Eteokles twijfelde niet meer aan zijn overwinning. Hij liet zijn zwaard vallen en boog zich over de stervende. Maar Polyneikes had bij zijn val zijn zwaard vastgehouden en hij had nog de kracht om de over hem heen gebogen Eteokles het wapen diep in de lever te stoten. Ook hij zakte in elkaar en viel naast zijn broer neer. Zo ging de vervloeking van de vader in vervulling.

Nu gingen de poorten van Thebe open en vrouwen en dienaren kwamen naar buiten om bij het lijk van hun heerser te jammeren. Antigone viel op haar knieën naast haar geliefde broer Polyneikes neer. Met Eteokles was het snel gebeurd. Uit zijn rochelende borst kwam alleen nog een laatste diepe zucht. Polyneikes echter ademde nog. Hij sloeg zijn ogen op naar zijn zuster en zei: 'Hoe beklag ik je lot, zuster, evenals het lot van onze dode broer die van een vriend een vijand werd. Nu in het uur van mijn dood voel ik dat ik hem heb liefgehad. Jij echter, lieve zuster, begraaft mij in mijn vaderland en verzoen de toornige vaderstad, opdat mij tenminste dat verzoek wordt toegestaan.'

Zo stierf hij in de armen van zijn zuster. Er steeg een luid gejammer uit de menigte op. De Thebanen schreven de zege aan Eteokles toe, hun vijanden echter aan Poly-

neikes. De twist hierover liep hoog op en er werd opnieuw naar de wapens gegrepen. De Thebanen, die allen de tweekamp in volle wapenrusting hadden gevolgd, schaarde zich aaneen. De Argivers hadden, overtuigd van de overwinning, hun wapens afgelegd. De Thebanen wierpen zich op de Argivers eer deze zich weer konden wapenen. Ze ondervonden geen enkele tegenstand. De vijand vluchtte naar de vlakke, het bloed vloeide in stromen want de lansen haalden honderden van de vluchtenden neer.

Op die vlucht ook gebeurde het dat de Thebaanse held Periklymenos de ziener Amphiarao tot aan de oever van de Ismenos achtervolgde. Daar riep het water de met paard en wagen vluchtende een halt toe. De Thebaan zat hem op de hielen. Verwijd gaf de ziener zijn wagenmenner bevel de paarden hun weg te laten zoeken door de diepe voorde, maar eer ze in het water waren had de vijand de oever bereikt en zijn speer bedreigde hem. Toen spleet Zeus, die zijn ziener niet op de vlucht wilde laten omkomen, met een bliksemschicht de aarde, zodat er een zwart gat ontstond waarin de paarden, die nog naar een doorgang zochten, met wagen, ziener en menner verdwenen.

Weldra was de omgeving van Thebe bevrijd van de vijand. Ook de koene held Hipomedon en de geweldige Tydeus* waren gevallen. Van alle kanten droegen nu de Thebanen schilden en andere buit van de verslagen vijand triomfantelijk de stad binnen.

KREONS BESLUIT

De koninklijke heerschappij over Thebe was na de dood van de beide broers naar hun oom Kreon gegaan en die moest nu beslissen welke begrafenis zijn beide neven zouden krijgen. Hij liet Eteokles met koninklijke eer ter aarde bestellen. Alle inwoners van de stad volgden de stoet terwijl Polyneikes buiten de stadsmuur bleef liggen. Toen liet Kreon zijn besluit, om de vijand van het vaderland noch te beklagen noch hem een graf te schenken, doch het lijk van de vervloekte als voedsel voor de vogels en de honden te laten liggen, bekend maken. Tegelijk gaf hij de burgers opdracht er voor te zorgen dat zijn koninklijke besluit gerespecteerd werd. Hij stelde wachters aan die er voor moesten zorgen dat niemand het lijk stal en begroef. Wie dat deed zou gestenigd worden.

Ook Antigone had dit barbaarse besluit vernomen. Zij had haar belofte, aan de stervende gedaan, niet vergeten. Met een bezwaard hart wendde ze zich tot haar jongere zuster Ismene om deze over te halen samen het waagstuk te ondernemen om het lichaam van hun broer aan de vijand te onttrekken. Maar Ismene was bang. 'Heb je dan, zuster,' zei ze wenend, 'de afschuwelijke dood van onze vader en die van onze moeder vergeten; ja, is de afgrijpselijke dood van onze broer ook al uit je herinnering verdwenen? Wil je ons ook aan een gruwelijke dood prijsgeven?' Antigone wendde zich af. 'Je hoeft me niet te helpen,' zei ze, 'ik zal onze broer wel alleen begraven.'

* De ene werd door Ismaros, de andere door Menalippos gedood.

Wanneer ik dat gedaan heb zal ik met vreugde sterven.'

Korte tijd later trad een wachter aarzelend voor de koning. 'Het lijkt dat wij moesten bewaken is begraven,' meldde hij, 'en de onbekende dader is ontkomen. Wij weten niet hoe het is gebeurd. Toen de eerste dagwachter ons de daad meldde, was ons dat allen onverklaarbaar. Er lag een dun laagje zand over de dode; net zoveel als nodig is om een begrafenis voor de goden van de onderwereld geldig te maken. Van graafwerk of wagensporen was niets te zien.'

Kreon ontstak bij dit bericht in grote woede. Hij dreigde alle wachters te laten doden als ze de dader niet onverwijld grepen. Op zijn bevel moesten ze het lijk van het zand ontdoen en er weer de wacht bij betrekken. Zo zaten ze van de ochtend tot de middag in de brandende zon. Toen stak er ineens een storm op en het zand dwarrelde door de lucht. De wachters zaten verschrikt naar dat onverwachte teken te kijken toen ze opeens een meisje naderbij zagen komen. Ze droeg een kan in haar hand die ze snel met zand vulde waarna ze behoedzaam op het lijk toeliep – de wachters zaten tamelijk ver af op een heuvel – en in plaats van een begrafenis de dode driemaal zand uit de kan schonk. Toen aarzelden de wachters niet langer en snelden naderbij, grepen haar en sleepten de op heterdaad betrapte voor de toornige heerser.

ANTIGONE EN KREON

Kreon herkende in de daderes zijn nicht Antigone. 'Jij zottin!' riep hij haar toe. 'Beken je of wil je die daad loochenen?' – 'Ik beken,' antwoordde het meisje en hief haar hoofd op. 'En wist je,' vroeg de koning verder, 'dat je een wet overtrad?' – 'Ja, dat wist ik,' antwoordde Antigone rustig en met vaste stem. 'Maar die wet stamt niet van de onsterfelijke goden. Ik ken andere wetten die niet van gisteren of vandaag zijn, die eeuwig gelden en waarvan niemand weet waar ze vandaan komen. Geen sterveling mag ze overtreden zonder zich de toorn van de goden op de hals te halen. Een dergelijke wet heeft mij bevolen de dode zoon van mijn moeder niet onbegraven te laten. Komt u deze handelwijze dwaas voor, dan is het een dwaas die mij van dwaasheid beschuldigt.'

'Denk je,' zei de door haar tegenspraak nog meer vertoornde Kreon, 'dat jouw stijfkoppigheid niet te buigen is? Wie in de macht van een ander is, moet niet eigenwijs zijn!' Daarop antwoordde Antigone: 'U kunt mij toch niet meer aandoen dan mij doden. Waarom dan uitstel? Mijn naam wordt niet bezoedeld met mijn sterven. Ook weet ik dat uw burgers slechts uit vrees hun mond houden en dat allen in hun hart mijn daad goedkeuren, want een broer liefhebben is de eerste plicht van een zuster.'

'Dan heb hem lief in de Hades,' schreeuwde de koning, 'als je hem liefhebben moet!' En reeds gaf hij de dienaren bevel haar te grijpen, toen Ismene, die van het lot van haar zuster had gehoord, kwam aangesneld. Angst en zwakheid scheen ze geheel van zich te hebben afgeschud. Moedig trad ze voor de wreedaardige oom, bekende medeplichtig te zijn en wenste met haar zuster te sterven. Tevens herinnerde ze de koning er aan dat Antigone niet alleen de dochter van zijn zuster maar ook de

verloofde van zijn eigen zoon Haimon was. In plaats van antwoord te geven liet Kreon ook Ismene vastnemen en beiden door zijn dienaren naar het binnenste van het paleis brengen.

HAIMON EN ANTIGONE

Toen Kreon zijn zoon zag komen meende hij dat de veroordeling van diens bruid hem tegen zijn vader had opgezet. Maar Haimon toonde zich gehoorzaam als een kind en eerst toen hij zijn vader van zijn afhankelijkheid had overtuigd, waagde hij het voor zijn geliefde bruid te pleiten. 'U weet niet, vader,' zei hij, 'wat het volk zegt, waar het aanmerkingen op maakt. In uw tegenwoordigheid waagt men het niet iets te zeggen wat uw oor niet welgevallig zou zijn. Ik daarentegen hoor veel. Laat mij u dan ook zeggen dat Antigone door de gehele stad wordt beklaagd, dat haar handelwijze door alle burgers wordt geprezen en dat niemand gelooft dat zij de dood heeft verdiend omdat ze haar broer niet door honden en vogels liet verscheuren. Daarom, geliefde vader, luister naar de stem van het volk. Handel gelijk de bomen die zich niet tegen de gezwollen stroom verzetten maar zich bukken voor het geweld van die stroom, terwijl de bomen die weerstand bieden door het water worden onwtorteld.' – 'Wil je mij de les lezen?' riep Kreon verachtelijk uit. 'Het schijnt dat je een lijn met haar trekt!' – 'Ik heb dat alles slechts om uw bestwil gezegd,' antwoordde de jongen snel.

'Ik merk wel,' zei zijn vader verontwaardigd, 'dat blinde liefde je aan die misdadigster bindt, maar levend zul je haar nooit vrijen. Ze zal levend in een grot worden ingemetseld. Men zal haar slechts zoveel voedsel meegeven als nodig is om het niet op moord te laten lijken. Dan mag ze de god van de onderwereld om bevrijding smeken; ze zal te laat inzien dat het verstandiger is de levenden meer te gehoorzamen dan de doden.'

Woedend wendde Kreon zich van zijn zoon af en weldra waren alle voorbereidingen getroffen om het wrede besluit van de tiran ten uitvoer te brengen. Zichtbaar voor alle burgers werd Antigone naar het grafgewelf gevoerd. Onder het aanroepen van de goden en de geliefden waarmee ze verenigd hoopte te worden, ging ze onverschrokken naar binnen.

Nog steeds lag buiten de stadsmuur het vergane lijk van Polyneikes. Honden en vogels voedden zich met hem. Toen verscheen de grijze ziener Teiresias voor Kreon, zoals hij eens voor Oidipous was verschenen en voorspelde hem onheil. Hij had het gekras van kwade, onverzadigde vogels gehoord, het offerdier op het altaar was in plaats van in heldere vlammen op te gaan in smerige rook gesmoord. 'Blijkbaar zijn de goden op ons vertoornd,' zo eindigde hij, 'omdat wij de gedode koningszoon niet hebben begraven. Wees daarom niet halstarrig, heerser! Welke roem denkt u te verkrijgen met een dode nog een keer te doden!'

Maar Kreon wees, evenals Oidipous destijds, de waarzegger met krenkende woorden terug. Hij schold hem uit voor gierigaard en beschuldigde hem van leugens. Toen ontbrandde het gemoed van de ziener in toorn en zonder hem te ontzien rukte

hij voor de ogen van de koning de sluier weg waarachter de toekomst verborgen ging. 'Weet,' zei hij, 'dat de zon niet zal ondergaan eer een lijk van uw eigen bloed twee andere lijken zal vervangen. U begaat een dubbele misdaad indien u de onderwereld de dode onthoudt die haar toekomst en u de levende, die de bovenwereld toebehoort, niet naar boven laat gaan! Flug, breng mij weg, jongen! Geven wij deze man aan zijn ongeluk prijs!' Hij ging steunend op zijn zienersstaf aan de hand van zijn leidsman heen.

KREONS STRAF

De koning keek de vertoornde waarzegger bevreesd aan. Hij riep de oudsten van de stad bij zich en vroeg hun om raad. 'Verlos Antigone uit haar grot en begraaft het lijk van Polyneikes!' luidde hun eenstemmige advies. Het viel de onbuigzame heerser niet gemakkelijk om toe te geven. Maar hij verloor langzamerhand de moed. En hij stemde toe. Het was de enige mogelijkheid om zijn huis van de ondergang, die de ziener had voorspeld, te redden. Hij begaf zich eerst met zijn gevolg en zijn dienaren naar het veld waar Polyneikes lag en daarna naar het grafgewelf van Antigone. In het paleis was zijn vrouw Eurydike alleen achter gebleven. Kort daarop hoorde ze een luid gejammer en geweeklaag op straat en toen ze haar vertrekken verliet en de voorhof van het paleis betrad kwam haar daar een bode tegemoet.

'Wij baden tot de goden van de onderwereld,' vertelde de bode, 'wasten de dode in het heilige bad en verbrandden daarna de overblijfselen van zijn lichaam. Nadat we van grond van zijn geboorteland een grafheuvel hadden opgeworpen, gingen we naar het stenen gewelf waarin Antigone de hongerdood moest sterven. Daar hoorde een dienaar in de verte reeds geweeklaag. Maar onze heer had de stem al herkend: het was die van zijn zoon. Wij dienaren snelden op zijn bevel vooruit en tuurden door de ingang. Helemaal achterin de grot zagen wij Antigone die zich aan haar sluier had opgehangen en reeds was gestorven. Voor haar lag, haar lichaam omklemmend, uw zoon Haimon. Hij jammerde om zijn bruid en vervloekte de onmenselijke daad van zijn vader. Intussen was deze door de opengebroken ingang naar binnen gegaan. 'Mijn zoon,' riep hij, 'kom naar buiten bij je vader! Ik smee je op mijn knieën!' Maar zijn zoon staarde hem vertwijfeld aan en trok zonder te antwoorden zijn tweesnijdend zwaard uit de schede. Zijn vader stormde naar buiten en ontweek de slag. Toen stortte Haimon zich in zijn eigen wapen.' Eurydike had de bode zwijgend aangehoord en snelde heen. Aan wanhoop ten prooi keerde de koning, vergezeld van dienaren die het lijk van zijn zoon droegen, in zijn paleis terug. Daar kreeg hij te horen dat binnen zijn vrouw ontzield in haar bloed lag.

DE ARGIVISCHE HELDEN WORDEN BEGRAVEN

Van de stam van Oidipous leefde nu, behalve twee zonen van de gevallen broers, alleen Ismene nog. Over haar vertelt de sage niets. Zij stierf ongehuwd of kinderloos en met haar dood stierf het onzalige geslacht uit. Van de zeven helden die tegen Thebe optrokken overleefde alleen koning Adrastos de rampzalige stormloop en de laatste slag. Hij werd gered door zijn onsterfelijke, uit een goddelijk geslacht voortgekomen zwarte paard Arion. Hij bereikte behouden Athene en zocht daar zijn toevlucht als bescherming zoekende bij het altaar der barmhartigheid en bezwoer de Atheners hem te helpen om de in Thebe gevallen helden en medeburgers terug te halen voor een eervolle begrafenis. De Atheners verhoorden zijn wens en trokken onder Theseus met hem te velde. De Thebanen werden gedwongen de begrafenis toe te staan. Toen liet Adrastos voor de gevallen helden zeven grote brandstapels oprichten en hield aan de Asopos een wedren ter ere van Apollo. Toen de brandstapel van Kapaneus brandde wierp zijn vrouw Euadne zich in het vuur en verbrandde met hem. Het lijk van Amphiaraios, dat door de aarde was verzwolgen, kon niet worden verbrand. Het deed de koning leed zijn vriend niet de laatste eer van een begrafenis te kunnen bewijzen. 'Ik mis,' zei hij, 'het oog van mijn leger, de man die zowel een uitstekend ziener als een dapper strijder was!' Na de plechtige begrafenis richtte Adrastos buiten Thebe een prachtige tempel op voor Nemesis en verliet met zijn bondgenoten, de Atheners, het land weer.

DE EPIGONEN

Tien jaar later besloten de zonen van de voor Thebe gevallen helden, de Epigonen of nakomelingen genoemd, een nieuwe veldtocht tegen de stad te ondernemen om de dood van hun vaders te wreken. Het waren acht mannen: Alkmaion en Amphilochos, zoons van Amphiaraios, Aigialeus, zoon van Adrastos, Diomedes, zoon van Tydeus, Promachos, zoon van Parthenopaios, Sthenelos, zoon van Kapaneus, Thersandros, zoon van Polyneikes, en Euryalos, zoon van Mekistheus.* Ook de oude koning Adrastos nam aan de veldtocht deel. Hij voerde echter niet het bevel, want dat wilde hij aan een jongere en sterkere held overlaten. De bondgenoten raadpleegden het orakel van Delphi om te horen wie ze tot aanvoerder moesten kiezen. Het orakel noemde hun Alkmaion, de zoon van Amphiaraios. Deze aarzelde echter of hij die eer wel mocht aannemen eer hij zijn vader had gewroken. Daarom raadpleegde ook hij het orakel. Apollo antwoordde hem dat hij beide moest uitvoeren. Zijn moeder Eriphyle was niet alleen in het bezit van de ongeluk brengende halsketting, maar had zich intussen ook het andere onheil brengende geschenk van Aphrodite, de sluier, weten te verschaffen. Thersandros, de zoon van Polyneikes, die de

* Mekistheus was eigenlijk niet een van de zeven, maar slechts een broer van Adrastos. Anderen noemen dan ook in plaats van Euryalos, Eurypylos of Polydoros als zoon van Hippomedon.

sluier als erfstuk in bezit had gekregen, had deze aan haar geschonken en haar daarmee omgekocht om haar zoon Alkmaion over te halen aan de veldtocht tegen Thebe deel te nemen.

Gehoor gevend aan de orakelspreuk nam Alkmaion het bevel op zich en verschoof de vergelding tot zijn terugkeer. Hij bracht uit Argos een aanzienlijk leger bijeen waar zich vele krijgslustige strijders uit naburige steden bij aansloten en zo leidde hij een beduidende strijdmacht naar de poorten van Thebe. Daar kwam het, net als tien jaar geleden, tot een hardnekkige strijd. Maar ze hadden meer geluk dan hun vaders en de zege viel aan Alkmaion toe. In de hitte van de strijd sneuvelde slechts een der Epigonen, Aigialeus, de zoon van koning Adrastos. Hij werd gedood door de aanvoerder der Thebanen, Laodamas, de zoon van Eteokles, die op zijn beurt door Alkmaion, de aanvoerder der Epigonen, werd gedood. Nadat ze hun aanvoerder en vele medeburgers hadden verloren, verlieten de Thebanen het slagveld en trokken zich binnen de muren van de stad terug. Daar zochten ze raad bij de blinde Teiresias, de ziener, die, al wel honderd jaar oud, nog altijd in Thebe woonde. Hij raadde hun als enige mogelijkheid aan een heraut met een vredesaanbod naar de Argivers te sturen en ondertussen de stad te verlaten. Ze gingen op zijn voorstel in, zonden een afgezant naar de vijand en terwijl deze onderhandelde, laadden ze hun vrouwen en kinderen op wagens en vluchtten de stad uit. Nog in het donker van de nacht bereikten ze de Boiotische stad Tilphoussion. De blinde Teiresias, die ook was gevlucht, dronk daar koud water uit de Tilphoussa en stierf daaraan. Maar ook in de onderwereld werd de wijze ziener met onderscheiding behandeld. Hij mocht zijn grote geest en zijn zienersgave behouden. Zijn dochter Manto was niet gevlucht. Zij was in Thebe achtergebleven en in handen van de veroveraars gevallen. Die hadden de gelofte gedaan om het beste wat ze aan buit in Thebe zouden vinden aan Apollo te wijden. Ze waren van oordeel dat niets van de buit de god beter zou bevallen dan de zieners Manto, die de goddelijke gave van haar vader had geërfd. Daarom brachten de Epigonen haar naar Delphi en wijdden haar daar als priesteres aan Apollo. Daar werd ze steeds volmaakter in de kunst van het waarzeggen en andere wijsheden en weldra was ze de beroemdste zieners van haar tijd. Dikwijls zag men haar bij een grijze man in- en uitgaan die ze prachtige verzen leerde die al gauw in geheel Griekenland verbreiding vonden. Dat was de Maioniër Homeros.

ALKMAION EN DE HALSKETTING

Toen Alkmaion uit Thebe was teruggekeerd besloot hij ook het tweede deel van de orakelspreuk te vervullen en zich op zijn moeder, de moordenaar van zijn vader, te wreken. Zijn verbittering tegenover haar was nog gegroeid toen hij na zijn terugkeer had vernomen dat Eriphyle geschenken aangenomen en ook hem verraden had. Hij meende haar niet langer te moeten sparen en overviel en doodde haar met zijn zwaard. Hij nam haar halsketting en sluier en verliet het ouderlijke huis dat hem tot een gruwel was geworden. Maar hoewel de wraak hem door het orakel was bevolen, was moedermoord toch een misdaad tegen de natuur die de goden niet ongestraft

konden laten. Er werd een wraakgodin uitgezonden om Alkmaion te vervolgen en hij werd met waanzin gestraft. In die toestand kwam hij eerst bij koning Oikleus* in Arkadia. Maar de wraakgodin gunde hem daar geen rust en hij moest verder trekken. Ten slotte zocht hij zijn toevlucht bij koning Phegeus in Psophis in Arkadia. Deze reinigde hem van zijn zonde, gaf hem zijn dochter Arsinoë tot vrouw en zo kwamen de noodlottige geschenken, de halsketting en de sluier, in haar bezit. Het land van zijn schoonvader werd om hem met onvruchtbaarheid gestraft. Alkmaion raadpleegde het orakel, maar dat scheepste hem af met de weinig troostrijke uitspraak: Hij zou rust vinden indien hij in een land kwam dat er ten tijde van de moord op zijn moeder nog niet was. De stervende Eriphyle had namelijk elk land vervloekt dat de moedermoordenaar zou opnemen. Zonder hoop verliet Alkmaion zijn vrouw en zijn zoontje Klytios en trok de wijde wereld in. Na lang rondgezworven te hebben vond hij uiteindelijk toch wat het orakel hem had verkondigd. Hij kwam aan de rivier de Acheloös en vond daar een eiland dat eerst kort geleden was ontstaan. Daar vestigde hij zich en hij werd van zijn kwelling bevrijd. Maar dat nieuwe geluk maakte hem overmoedig. Hij vergat zijn eerste vrouw Arsinoë en zijn kleine zoon en huwde de dochter van de stroomgod Acheloös, de schone Kallirhoë die hem kort na elkaar twee zoons, Akarnan en Amphoterios, schonk. Daar echter alom bekend was dat Alkmaion in het bezit moest zijn van onschatbaar waardevolle kleinodiën, vroeg ook zijn jonge vrouw weldra naar de schitterende halsketting en de sluier. Die schatten had Alkmaion echter bij zijn eerste vrouw achtergelaten toen hij haar heimelijk verliet. Nu mocht zijn nieuwe vrouw niets van zijn eerste echtverbintenis weten en daarom verzon hij een verhaal over een veraf gelegen plaats waar hij de kostbaarheden had verborgen, maar hij beloofde haar de geschenken te zullen halen. Zo ging hij dan naar Psophis terug, trad daar voor zijn eerste schoonvader en zijn verstoten vrouw en verklaarde zijn lange afwezigheid met een aanval van geesteszwakte waarvan hij nog steeds niet genezen was. 'Om van die vervloeking verlost te worden en terug te kunnen keren,' zei hij, 'is er volgens een waarzegging slechts een middel. Ik moet de halsketting en de sluier die ik je heb geschonken als offeranden naar Delphi brengen.'

Zijn vrouw gaf hem beide. Alkmaion ging weer opgewekt op weg. Maar nu zou hij de uitwerking van de onheil brengende geschenken zelf ondervinden. Een van zijn dienaren had namelijk koning Phegeus verteld dat Alkmaion zich een tweede vrouw had genomen en dat die geschenken voor haar bestemd waren. De broers van de bedrogen echtgenote gingen op weg, wachtten hem in een hinderlaag op en overweldigden de onbekommerd voorttrekkende Alkmaion. Ze brachten hun zuster de halsketting en de sluier terug. Maar Arsinoë hield nog van de ontrouwe Alkmaion en verwenste haar broers toen ze haar vertelden dat hij dood was. De verderfelijke geschenken zouden ook op Arsinoë hun uitwerking hebben. De verbitterde broers meenden de ondank van hun zuster zwaar te moeten bestraffen. Ze grepen de vrouw, sloten haar op in een kist en brachten haar daarin naar hun gastheer, koning

Agapenor, in Tegea en vertelden hem dat Arsinoë de moordnares van Alkmaion was. Ze stierf een ellendige dood.

Intussen had Kallirhoë gehoord dat haar echtgenoot Alkmaion dood was. Ze wierp zich neer en smeekte Zeus een wonder te doen en haar kleine zoons, Akarnan en Amphoterios, op slag volwassen te maken zodat ze zich op de moordenaars van hun vader zouden kunnen wreken. Omdat Kallirhoë onschuldig was verhoorde Zeus haar bede en de zoons, die als jongetjes naar bed waren gegaan, werden wakker als baardige mannen vol dadendrang en wraaklust. Ze begaven zich op weg en gingen eerst naar Tegea. Daar kwamen ze aan op het moment dat de zoons van Phegeus, Pronoös en Agenor, hun ongelukkige zuster Arsinoë daar hadden afgeleverd en op het punt stonden naar Delphi te gaan om de ongeluk brengende sieraden van Aphrodite als offeranden in de tempel van Apollo neer te leggen. Ze wisten niet met wie ze te doen hadden toen de baardige mannen op hen indrongen en eer ze naar de reden van de aanval konden vragen waren ze al dood. De zoons van Alkmaion rechtvaardigden zich bij Agapenor en brachten hem op de hoogte van de ware toedracht van de zaak. Vervolgens trokken ze naar Psophis in Arkadia, betraden daar het paleis en doodden koning Phegeus en ook zijn vrouw. Thuis teruggekeerd meldten ze hun moeder dat de wraak was voltrokken. Toen gingen ze naar Delphi en legden daar op aanraden van hun grootvader Acheloös de halsketting en de sluier als offeranden in de tempel van Apollo neer. Toen dat gebeurd was verdween de vervloeking die op het huis van Amphiaraos had gerust en zijn kleinzoons, Akarnan en Amphoterios, de zonen van Alkmaion en Kallirhoë, stichtten met andere kolonisten uit Epiros Akarnania. Klytios, de zoon van Alkmaion en Arsinoë, had na de moord op zijn vader zijn verwanten van moederszijde vol afschuw verlaten en zijn toevlucht gezocht in Elis.

* Vader van Amphiaraos en dus de grootvader van Alkmaion. Volgens sommige sagen sneuvelde Oikleus als strijdmakker van Herakles voor Troje (zie pag. 232 e.v.), volgens andere echter stierf hij op hoge leeftijd in Arkadia waar men zijn graf toonde.